

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet (RP 124/2025 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Sami Aalto, finansministeriet
- specialsakkunnig Miikka Hiltunen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Jukka Siro, justitieministeriet
- biträdande justitieombudsman Maija Sakslin, riksdagens justitieombudsmans kansli
- ledande lagman Timo Heikkinen, Östra Nylands tingsrätt
- förvaltningsrättsdomare Esa Hakkola, Helsingfors förvaltningsdomstol
- statsåklagare Tommi Hietanen, Åklagarmyndigheten
- riksfogde Veikko Minkinen, Utsökningsverket
- advokat Risto Sandvik, Finlands Advokater.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- högsta domstolen
- högsta förvaltningsdomstolen
- Helsingfors hovrätt
- marknadsdomstolen
- arbetsdomstolen
- Domstolsverket
- Rättstjänstverket
- Rättsregistercentralen
- Polisstyrelsen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Propositionen gäller lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet. Syftet med propositionen är att myndigheternas delgivningar i första hand ska sändas elektroniskt till de förvaltningskunder som har möjlighet att ta emot elektronisk delgivning.

I propositionen fogas till lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016, nedan lagen om stödtjänster) bestämmelser om att ett konto i meddelandeförmedlingstjänsten öppnas på myndighetsinitiativ för fysiska personer som använder Suomi.fi-identifikation. Till lagen fogas också preciserande bestämmelser om användningen av meddelandeförmedlingstjänsten. Bestämmelserna om elektronisk delgivning i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) ändras så att elektronisk delgivning till tjänsten Suomi.fi-meddelanden inte förutsätter separat samtycke av mottagaren. Tillämpningsområdet för lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet utvidgas till att också omfatta polisundersökning och förundersökning.

Utöver de ändringar som föreslås i lagen om stödtjänster och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet föreslås ändringar i lagstiftningen om myndigheterna inom justitieförvaltningen och domstolarna. Tillsammans med de allmänna bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation och i lagen om stödtjänster underlättar ändringarna elektronisk delgivning av handlingar. Bestämmelserna om delgivning av handlingar ändras så att möjligheterna att använda elektronisk delgivning utvidgas och att prioriteringen av detta delgivningssätt ska lyftas fram parallellt med delgivning per brev och andra delgivningssätt. För att förbättra förutsättningarna för elektronisk delgivning föreslås det också att bestämmelserna om processadress ska ändras och att en part ska åläggas att till domstolen meddela bland annat sin personbeteckning.

Ändringar föreslås i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, rättegångsbalken, lagen om ändring av rättegångsbalken (96/2022), lagen om rättegång i brottmål, utökningsbalken, fastighetsbildningslagen (554/1995), lagen om grupptalan om åtgärder för förbudsföreläggande (1101/2022), lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014), lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010), förundersökningslagen, rättshjälpslagen (257/2002), lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013), lagen om rättegång i arbetsdomstolen (646/1974), lagen om insändande av vissa handlingar till domstolar (248/1965) och vallagen (714/1998).

Lagutskottet välkomnar i princip att en ökad användning av elektronisk delgivning främjas. Elektronisk delgivning kan i bästa fall främja tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och underlätta kommunikationen med myndigheterna. Propositionsmotiven tar dock fasta på de risker i fråga om jämlikhet och rättssäkerhet som är förenade med den föreslagna modellen, som bygger på att myndigheten är initiativtagare och som inte grundar sig på samtycke. Det är möjligt att sådana personer blir användare av tjänsten Suomi.fi-meddelanden som de facto

Utlåtande LaUU 9/2025 rd

inte har förmåga att använda tjänsten eller följa sina elektroniska delgivningar. De nya användarna av tjänsten försätts som en följd av de föreslagna ändringarna de facto i olika ställning beroende på hur väl deras faktiska digitala färdigheter räcker till för att använda tjänsten (t.ex. RP, s. 159). I propositionen eftersträvar man att begränsa problemen bland annat så att det för en person som förordnats en intressebevakare inte är möjligt att på myndighetsinitiativ öppna ett konto i meddelandeförmedlingstjänsten. Det är också möjligt att stänga ett konto i meddelandeförmedlingstjänsten, men det kan emellertid öppnas på myndighetsinitiativ efter en tidsfrist på sex månader.

Också vid utskottets sakkunnigutfrågning har det fästs vikt vid de problem och risker, bland annat med avseende på jämlikheten och rättsskyddet, som är förenade med den grundläggande regleringslösningen som inte baserar sig på samtycke. Lagutskottet instämmer i att förslaget är förenat med dessa risker och anser att förvaltningsutskottet, som är betänkandeutskott, ytterligare bör bedöma riskerna och hur de kan minskas. Grundlagsutskottet ger också sin bedömning av propositionen, bland annat med avseende på hur öppnandet av ett konto i meddelandeförmedlingstjänsten på myndighetsinitiativ förhåller sig till kraven på jämlikhet enligt 6 § och rättsskydd enligt 21 § i grundlagen (RP, s. 171). Lagutskottet anser att det är viktigt att de grundläggande lösningarna i förslaget bedöms i grundlagsutskottet.

Lagutskottet har bedömt propositionen med avseende på sitt eget ansvarsområde. Utskottet granskar i synnerhet de bestämmelser som gäller myndigheterna inom justitieförvaltningen och domstolarna. Utöver de grundläggande lösningarna som föreslås i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet och lagen om stödtjänster görs även ändringar som syftar till att underlätta och öka användningen av elektronisk delgivning. Sammantaget anser lagutskottet att propositionen till denna del i princip är motiverad. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

När elektroniska dokument anses ha inkommit inom utsatt tid

I 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (lagförslag 2) föreslås en ändring som gäller när ett elektroniskt dokument anses ha inkommit inom utsatt tid. Enligt det föreslagna 11 § 1 mom. anses elektroniska dokument som lämnats till en myndighet ha inkommit inom utsatt tid, om dokumentet inkommer senast den sista dagen av den utsatta tiden på ett i lagen angivet sätt.

Ändringen innebär alltså att bestämmelsen i fortsättningen gäller alla elektroniska dokument som har lämnats in till myndigheten, istället för enbart dokument som en myndighet begärt. Enligt propositionen (s. 131) förtydligar detta regleringen avseende tidsfristen för när elektroniska dokument anses ha inkommit jämfört med nuläget, eftersom tidsfristen för när ett elektroniskt dokument som en part lämnar in på eget initiativ har kommit in med stöd av gällande lagstiftning fastställs på ett annat sätt än tidsfristen för ett dokument som myndigheten begärt att få. Enligt den gällande lagstiftningen fastställs tidsfristen för ankomst av ett annat dokument än ett sådant som en myndighet begärt, till exempel ett dokument som inleder ett ärende, i allmänhet utifrån myndighetens öppettider. Det saknar betydelse om dokumentet lämnats in elektroniskt eller på något annat sätt.

Utlåtande LaUU 9/2025 rd

Lagutskottet anser mot bakgrund av propositionen och inkommen utredning i princip att den föreslagna ändringen av bestämmelsen om tidsfristen är motiverad. Sakkunniga har dock påpekat att om tidsfristen för när elektroniska dokument anses ha inkommit skjuts fram så att den löper ut vid slutet av dygnet kan det i vissa mål med frihetsberövade personer konkret leda till att frihetsberövandet förlängs över natten. Exempelvis ska en svarande som är häktad frigges om åklagaren inte väckt åtal inom utsatt tid. Den utsatta tiden är enligt den gällande lagstiftningen inom ett visst antal dygn före utgången av domstolens öppettid. I sådana sällsynta fall där åklagaren av någon anledning inte har väckt åtal inom utsatt tid har tingsrätten hunnit frige svaranden från häktet ännu samma kväll. När tidsfristen skjuts fram till midnatt kan tingsrätten i en sådan situation som beskrivs ovan eventuellt reagera först följande förmiddag.

Lagutskottet anser utifrån det som sägs ovan och de uppgifter som utskottet fått att det för att förhindra en obefogad förlängning av tiden för frihetsberövande behövs en specialbestämmelse genom vilken uträkningen av tidsfristen för väckande av åtal även i fortsättningen är bunden till domstolens öppettid när domstolen beslutar om häktning av den misstänkte och fastställer en tid inom vilken åtal ska väckas. Eftersom konsekvenserna av den föreslagna ändringen begränsar sig till situationer som gäller utsättande av tid för väckande av åtal enligt 3 kap. 14 § i tvångsmedelslagen, är det mest ändamålsenligt att en specialbestämmelse införs i 3 kap. 20 § i tvångsmedelslagen, där det föreskrivs om uträkning av de tidsfrister som nämns i det kapitlet.

Lagutskottet föreslår att förvaltningsutskottet föreslår *ett nytt lagförslag om ändring av 3 kap. 20 § i tvångsmedelslagen (806/2011)*, genom vilket lagens 3 kap. 20 § om uträkning av tidsfrister får ett nytt 2 mom. som följer: ”När de tidsfrister som nämns i 14 § 1 och 2 mom. räknas ut ska 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) inte tillämpas.”

Lagutskottet konstaterar att detaljmotiveringen till det nya 2 mom. i 3 kap. 20 § som utskottet föreslår i tvångsmedelslagen är följande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uträkning av vissa tidsfrister som föreskrivs i kap. 3. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 2 mom. om uträkning av de tidsfrister som anges i 3 kap. 14 §. Enligt 3 kap. 14 § 1 mom. i tvångsmedelslagen ska domstolen när den beslutar häkta en misstänkt som är närvarande utsätta en viss tid inom vilken åtal ska väckas. Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om förlängning av den utsatta tidsfristen. När de tidsfrister som avses i 14 § räknas ut ska man enligt det nya 3 kap. 20 § 2 mom. som utskottet föreslår inte tillämpa 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet, där det föreskrivs om när elektroniska dokument anses ha inkommit i utsatt tid. Tidsfristerna ska räknas ut i enlighet med 6 § i lagen om beräkning av laga tid, oberoende av om dokumentet lämnas in elektroniskt eller på något annat sätt. Tidsfristerna är således bundna till domstolens öppettid.

Den nya bestämmelsen är nödvändig på grund av den föreslagna ändringen av 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet, enligt vilken ett elektroniskt dokument som lämnats till en myndighet anses ha inkommit inom utsatt tid, om dokumentet kommer in senast den sista dagen av den utsatta tiden på ett i den lagen angivet sätt. Ändringen innebär att i fråga om samtliga dokument som lämnats in till myndigheten elektroniskt, även

Utlåtande LaUU 9/2025 rd

dokument om anhängiggörande, löper tidsfristen ut vid midnatt den sista dagen av den utsatta tiden.

Utskottets förslag till nytt 2 mom. i 3 kap. 20 § i tvångsmedelslagen bevarar det rådande rättsläget, där tidsfristen för att väcka åtal och för att begära att tidsfristen för att väcka åtal förlängs är före utgången av domstolens öppettid på den sista dagen av den utsatta tiden, oberoende av på vilket sätt åtalet eller begäran om förlängning av tidsfristen har lämnats in. Dessa tidsfrister bör också i fortsättningen räknas ut så att de kopplas till domstolens öppettid på grund av de i praktiken sällan förekommande situationer där domstolen bestämmer att en häktad ska frigges med stöd av 3 kap. 17 § 2 mom. för att åtal inte har väckts inom utsatt tid och inget beslut om att förlänga tidsfristen har fattats inom den tiden. Om tidsfristen för att elektroniskt lämna in åtal skjuts fram till midnatt och åtal inte väcks inom utsatt tid, kan den berörda personen i praktiken inte frigges genast efter midnatt, utan domstolen skulle först följande morgon ha möjlighet att reagera på att tidsfristen löpt ut. För att rättigheterna för den misstänkta som är häktad ska kunna tryggas, är det dock viktigt att domstolen kan bestämma att den häktade ska frigges ännu samma dygn som den utsatta tiden för att väcka åtal löpt ut.

Lag om rättegång i förvaltningsärenden och antagande om processadress

I propositionen föreslås vidare att lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, lagförslag 4) ändras. I 15 § i den lagen finns bestämmelser om besvärens innehåll. I propositionen föreslås det att paragrafens 2 och 3 mom. ändras. I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om den processadress till vilken handlingar som hänför sig till rättegången kan sändas. Momentet ändras så att det i besvären ska anges en elektronisk eller eventuell annan adress till vilken handlingar som hänför sig till rättegången kan sändas. Liksom i den gällande lagen förutsätts således inte alltid att postadressen individualiseras som processadress, utan en elektronisk adress eller annan adress, det vill säga i praktiken postadressen, kan vara alternativ till varandra (se RP, s. 139). Enligt förslaget ska det i 3 mom. också anges att om ändringssökanden har lämnat in besvären eller senare medan ärendet är anhängigt någon annan handling till förvaltningsdomstolens e-tjänst, betraktas den e-tjänst som uppgetts som processadress.

Sakkunniga har i fråga om nämnda bestämmelse uttryckt oro över att den kan leda till att processadressen plötsligt byts ut i en situation där ombudet har anfört besvären och angett sina egna kontaktuppgifter som processadress, varefter huvudmannen på egen hand lämnar in en tilläggsutredning direkt till förvaltningsdomstolens e-tjänst.

Utskottet erfar att förvaltningsdomstolen enligt det föreslagna 15 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden i en situation där det har uppgetts flera processadresser kan välja till vilken av dem den skickar de handlingar som hänför sig till rättegången. Enligt utskottets uppgifter är avsikten med det föreslagna antagandet om processadress inte att ogiltigförklara andra processadresser som eventuellt uppgetts eller begränsa antalet processadresser till endast en. Domstolen kan till exempel i vissa fall behöva sända de handlingar som ska delges på något annat sätt än till den elektroniska tjänsten. När huvudmannen självständigt lämnar in en tilläggsutredning i e-tjänsten är det inte nödvändigt att anse att processadressen har ändrats, utan domstolen kan fortfarande sända de handlingar som ska delges till ombudet via tjänsten. Med beaktande av det som sägs ovan föreslår lagutskottet att ordalydelsen i meningen om

Utlåtande LaUU 9/2025 rd

förvaltningsdomstolens e-tjänst justeras och att meningen placeras efter den första meningen i 15 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden på det sätt som anges nedan.

Sakkunniga har också påpekat att antagandet om processadress enligt 15 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden på grund av bestämmelsens ordalydelse inte lämpar sig för situationer där handlingen lämnas in till e-tjänsten av någon annan än ändringssökanden. Sådana situationer är i praktiken allmänt förekommande.

Utskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att 15 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden i första hand gäller besvärens innehåll och således ändringssökanden. I 23 § i nämnda lag anges att på andra förvaltningsprocessuella ärenden tillämpas i övrigt vad som i den lagen föreskrivs om besvär. Lagen innehåller dock inte någon egentlig bestämmelse om att någon annan än den som inleder ärenden ska uppge processadress. Utskottet anser dock att bestämmelsen om ett antagande om processadress i 15 § 3 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden kan justeras så att ändringssökanden inte uttryckligen nämns i bestämmelsen. Dessutom anser utskottet att ordalydelsen "senare medan ärendet är anhängigt" i nämnda bestämmelse inte behövs, eftersom tidpunkten för inlämnandet av handlingen saknar betydelse i sammanhanget.

Mot bakgrund av detta föreslår lagutskottet att 15 § 3 mom. i lagförslag 4 ändras så att det lyder som följer:

Besvären ska också innehålla uppgift om en elektronisk eller eventuell annan adress till vilken handlingar som hänför sig till rättegången kan sändas (processadress). *När besvär eller andra handlingar lämnas in till förvaltningsdomstolens e-tjänst betraktas det som att e-tjänsten har uppgetts som processadress.* Om ändringssökanden har uppgett flera processadresser, kan förvaltningsdomstolen välja till vilken av dem den skickar de handlingar som hänför sig till rättegången. [Utesl.].

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande LaUU 9/2025 rd

Helsingfors 12.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Pekka Aittakumpu saf
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Aleksi Jäntti saml
medlem Anette Karlsson sd
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Mika Riipi cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.